

2. In comuna Bungard fiind două posturi unul cu 120 fl. al doilea cu 150 fl. din lipsa totală de mijloace, dar mai mult în considerarea numărului copiilor obligați a frecuenta școala s'a aflat de lipsă reducerea unui post și asigurarea celui alt la suma prescriasă de 300 fl.

3. In comuna Cornățel salariul s'a urcat dela 100 la 250 fl. și cu începutul anului scolar curent la 300 fl.

4. In Cristian salariul unuia era 258 fl. al celui alt 226 fl. s'au învoit a urca salariile la câte 300 fl. numai pentru anul scolar curent, în speranță, că se vor înmuia dispozițiunile aspre în acest obiect.

5. In comuna Gusterița dela 200 fl. la 300 fl. o parte din popor s'a arătat renitentă și s'a cerut intervențiunea organelor administrative.

6. In comuna Lómnaș-Mândra dela 142 s'au urcat abia la 225 fl. — 150 din materă 75 fl. din filie.

7. In comuna Mohu al unuia dela 260 fl. al celui alt dela 205 s'au urcat la câte 300 fl. dar cu condițiunea ca învățătorul capelan să abdică și postul să se întregască, — pentru el se nu aibă valoare concludus.

8. In Nucet dela 150 fl. s'a urcat la 300 fl. protocolul luat cu învoirea ambelor confesiuni s'au promovat la locurile competente, și numai după aprobarea din partea consistoriilor eparohiale se va putea executa, gr. cat. să contribuie în proporțiunea numărului sufletelor și la salariu, și la susținerea școlii, caracterul școlii, e gr. or. după majoritate.

9. In Ocna inf. salariul 200 fl.

10. In Ocna sup. al unuia cu 280 și al celui cu 155 fiind procesul în curgere cu magistratul, a ramas încă pendentă cesțiunea.

11. In Poplaca un post fiind dotat numai cu 246 fl. s'a urcat la 300 fl.

12. In Reșinari sunt toate bine dotate, lipsesce însă încă o putere didactică, pertractările între comuna bisericăscă și cea politică nu au ajuns la realizarea dorinței de a se sistemisa postul de al 7-lea învățătoriu, se sperăm însă că acesta comuna ca cea mai bine situată, în scurt va rezolvi cesțiunea în favorul bisericii, respective a învățământului național românesc.

13. In comuna Riusadului ca prediu al Reșinariului încă este în curgere pertractarea cu reprezentanța comunală din Reșinari, carea s'a provocat a completa suma dela 200 la 300 fl.

14. In Roșia s'a urcat dela 170 la 300 fl. și s'a asigurat din arândile pentru locul bisericii acuirat în acest scop, așa încât nu au lipsă a și lua refugiu la repartiție.

15. In Șura mare s'a urcat dela 200 la 300 fl. tot din repartiție.

16. In Vurpăr dela 170 abia s'a putut urca la 200 fl. și acesta urcare numai în cazul când s'ar aproba din partea ordinarilor.

17. In Slimnic dela 158 la 300 fl. cu eschiderea actualului inv.

91. Cine gustă binele cu mulțămite, învață a suferi și reul.

92. In totă ziua învață prin vorbirea altora a tăcea-

93. Mii de cărări are Domnul deschise spre a te binecuvânta.

94. Când vrei să sameni, dacă nu în timpul sămănatului?

95. Nu fi mândru, dacă faptele tale au învins.

96. In necazul cel mai mare nu îți împărăscia puterile tânguindute.

97. Ce nu îți a dat lumea, aceea lmeau nu-ți pôte lua.

98. Cine nu nisuesce spre înaintare, acela nu se ia pe sine în serios.

99. Dilele pline de necasuri ne învață a gusta zilele de bucurie.

100. Ai făcut un lucru bun, atunci laudă pe Dumnezeu care te a învrednicit a face acest lucru.

18. In fine Turnișor dela 200 s'a urcat la 300 fl.

Nu s'a putut urca cu nimica salariile din următoarele comune.

1. Sadu pentru actualii învățători Barbu cu 208 fl. și Hauș cu 264 fl. până ce vor fi în serviciu, îndată ce vor fi vacante posturile pentru toate trei vor asigura câte 300 fl.

2. Rusi dela 144 fl. n'au voit să urce nimic, nici după repetite încercări.

3. Șelimbăr tot asemenea de la 123 fl.

4. In Tălmăcel fiind numai un post cu 300, celelalte două unul cu 175 fl. și altul cu 100 fl. nici decum nu s'a putut capacita a le urca.

5. In comuna Veseud s'au încercat înzadar, ba preotul de acolo nici nu mai răspunde la cercările oficioase, am aflat însă că nici învățătoriu nu au de present; salariul e un bagatel de vro 100 fl. din repartiție.

Referitoriu la afacerile economice episcoposce se raportază, că aproape în toate comunele sunt în curent cu excepțiunea comunelor: Lómneș-Mândra Stenea și Ruși.

Raportul mai amintesc și alte date interesante despre viitoarea școlă centrală spre care scop se va institui un comitet central, care va administra numitului comitet suma de 229 fl. 50 cr. care a fost depusă la „Albina“, dotațiunea de 200 fl. făcută dl. A. Lebu și suma de 900 fl. votată de universitatea săsăscă la inițiativa d-lui P. Cosma.

Sinodul primesce raportul și la propunerea dlui P. Cosma ia cu însofletire act de mulțămire pentru stăruința dlui protopresbiter întru ameliorarea salariilor. Hotărăsca la propunerea pâr. Petrișor ca pe viitoriu să se facă o dare de sémă despre pensiunile preoților; la propunerea pâr. Goga raportul se va tipări și se va împărți membrilor înainte de sinod; membrii sinodului la prop. dlui P. Cosma, să fie înștiințați înainte de sinod în ce cerc sunt aleși. La prop. dlui Mateiu Voileanu se aprobă rațiociniul și se votază bugetul.

Fecându-se apoi reconstituirea corporațiunilor pe noul period și alegându-se după noile dispozițiuni și membrii suplenți în comitet, președintele protopresbiter mulțămesc membrii sinodali pentru interesul, ce l'au dovedit și declară ședința de încheiată.

Impresiunile, ce s'au putut duce dela acest sinod, sunt din cele mai favorabile!

Proces de agitare.

De pe Valea Gurghiului,
13 Faur, 1894.

Stimate Dle Redactor!

Amăsurat îndatorirei la care m'am deobligat, de a vă informa, despre cursul pertractării finale a infamului proces, pentru agitare contra națiunii magiare, pus la cale pe basa denunțării false a notariului George Tirnovean din Urișul superior, contra Demetriu Lupu învățător gr. ort. Zacharia Lupu paroch gr. ort. și Dumitru Lupu proprietariu din Hodac, precum și contra lui Isidor Suceava învățător gr. ort. Ioan Cofariu inv. gr. ort. Iuliu Mare inv. gr. cat. și Nestor Suceva proprietar din Ibănesci apoi Ioan Mera inv. gr. cat. și Nicolae Șara not. subst. din Gurghiu, subscrisul viu a ve comunica următoarele: Sâmbată în 5/17 Februarie a. c. la 8 ore a. m. s'au prezentat la tribunalul din Murăș-Oșorheiu toți acușatii supra scriși în număr de 9, cari au avut de apărător pe dl Mateiu Pop Gridcanul, precum și martorii Alexandru Tirnovean paroch gr. cat. în Hodac, Mősz Andreas hotelier în Gurghiu, Fábían Jozsef și Szabó Jozsef proprietariu din Gurghiu, cei dintăiu citați în urma rugărei acușatilor, apoi s'au prezentat și martorii îngreunători: George Tirnovean not. cerc. în Urișul superior, soarul acestuia Ni-

colae Manța not. în Ibanești și Matheiu Tėrnovean jude com. în Ibanești fratele celui de întâiu Tribunalul compus din a) domni Bokor Károly jude de tribunal ca președinte, b) domni Horváth Mihály și Lokodi Géza jude de tribunal ca judi c) On. domn Fărcășan ca notariu și Gyárfási Lajos ca procuror reg. carele informându-se, că toți acușatii și martorii cu esepțiunea martorului Dumitru Dumbrava din Orșova, sunt prezenți, decide ducerea îndeplinire a pertractării și astfel 1/2 9 ore a. m. să începe pertractarea chemându-se în sală, unul câte unul, mai întâiu acușatii și apoi martorii, spre fasonare, rămânând după fasiune, fiecare acusat și martor în sală.

Până la 1 oră p. m. abia s'au putut asculta acușatii și denunțantul, notariul George Tirnovean carele din urmă intrând în sală și luându-și o ținută încreșută s'a făcut atent din partea presidiului, că se află înaintea tribunalului și astfel se să pörte cuviincios, cărei observări notariul numit a aflat cu cale a răspunde, că așa-i datina lui, și atrăgându-i-se atențiunea ca să ia séma să fasoneze adevărul, pentru că în sensul legilor, dovedindu-se că vre-un martor a fasonat și depus jurământ fals unul ca acela să pedepsesca cu arest până la 5 ani. Acesta l'a adus pe notariul amintit în confusiune aflându-se între Scila și Caribde, adecă de o parte trebuia să țină cont de cele fasonate la investigarea primă, cu care ocaziune a depus jurământ, ér de altă parte fasonând adevărul va să rămână cu acusa pe jos.

Urmarea a fost, că fasiunea de acum nu a consunat cu fasiunea dela investigarea primă. Ce e drept și acum a fasonat, că acușatii au ținut toasturi (vorbiri) și-au cântat poeziile anti-magiare, fiind totdeauna cu cuvintele: jos cu magiarii magiaroni, se-i omorim, se curățim țera de magiari și altele.

Președintele intrăbă pe denunțant, cari acușatii au ținut toasturi cu înțelesul de mai sus, ér acesta număr arată pe Lupu Dumitru învățătoriu. Mera Ioan, Isidor Suceava și Mare Iuliu spunând că tot acestia au cântat și poeziile: Deșteptate române și Ađi e đi cu sóre, schimbând și falsificând textul original în poesia „Deșteptate române“ în loc de barbarii de tirani cântând: tálharii de magiari magiaroni ér în poesia „Ađi e đi cu sóre“ în loc de: hai se curățim grădina de pari și țera de tálhari, au schimbat „hai se curățim grădina de pari și țera de tálharii de magiaronii de magiari“. Reflectându-i-se denunțantului, că cum de numai numiții acușatii au știut să cânte cu textul schimbat? și cântând toți acușatii, cum de a putut să deosebescă numai pe acesti patru acușatii că au cântat modificând textul posesiilor după cum susține dînsul? Numitul susține și acum că lui așa i se pare, că numai acestia au falsificat cântările. Procurorul i mai atrage atențiunea, că posesiile amintite nu s'a putut schimba, după cum susține dînsul, din causă că nu dau rithmul și cadența încât să se pótă cânta conform recerintelor poetice. Afară de acesta se atrage atențiunea, că fasiunea de acum contrađice celei depuse la investigare, atât cu privire la cuvintele falsificate, ce susține, că le-a cântat acușatii, cât și la numărul acușatilor învinuiți în acesta causă. La acesta el susține din nou fasiunea de acum.

Fiind timpul înaintat adecă o oră p. m. presidiul punându-se în conștăgere cu juđii, decid ca să se suspendă pertractarea până la trei ore p. m. Apărătorul acușatilor însă, având în vedere, că prin suspendarea pertractării martorii pot să se pună în conștăgere, e de părere că barem martorii Matheiu Tirnovean și Neculae Manța să se asculte înainte de a se suspenda pertractarea. Președintele re-

flectându-i, că adevărul va eși la lumină, ori se vor întâlni martorii ori ba, suspende pertractarea până la 3 ore p. m.

La acest termin se continuă pertractarea punându-se notariului George Tirnovan întrebarea: că ce răspunde la împregiurarea, că însuși fratele acestuia preotul Alesandru Tirnovean a susținut la investigarea primă că întreaga acusa e falsă și că însuși el George Tirnovan a fost provocatorul neînțelegerii întâmplată între dînsul și unii acușatii. Desnumitul notariu răspunde, că cele fasonate de fratele dînsului, preotul Alesandru Tirnovean sunt neadeverate.

Urméză ascultarea martorului Matheiu Tirnovean, care nu și aduce aminte, că vreunul din acușatii să fi ținut toast, dar apoi fasionază, că s'a cântat poezii române, în cari au auđit pronunțându-se: mágarii de magiari, precum și aceea că unii din acușatii i-au đis fratelui său George, că acesta e magiaron și morariu.

Martorul Neculae Manța punendu-i-se în vedere pedepșa provenită din depunerea jurământului fals, fasionază în câtva ca ginerele său George Tirnovan, însă cu alte cuvinte.

Chiamându-se în sala de pertractare martorul Alesandru Tirnovean preot gr. cat. susține și acum fasiunea dela investigarea primă, anume: Toasturi n'a ținut nici unul dintre acușatii în locul și datul de sub întrebare. Acușatii au cântat poeziile „Deșteptat române:“ „Ađi e đi cu sóre“ și altele cu textul original dar nici decum schimbate în text. Neînțelegerea ce s'a ivit cu aceea ocaziune între notariul Genrge Tirnovean fratele dînsului și învățătorii Ioan Mera și Isidor Suceava a provocat-o însuși fratele dînsului George Tirnovean notariul, ceea ce regretă, că e silit să fasoneze în contra fratelui său, fiind purul adevăr.

Tot astfel fasionază martorul Mősz Andreas. Martorii Fábían Iőzsef din Gurghiu întăresc fasiunile preotului Alesandru Tirnovean și Mősz Andreas atăta însă numai încât au fost de față și au priceput limba română. Acesti martori să dechiară că cu aceea ocaziune n'au auđit nici o vorbire agitătoare în contra magiilor.

Acestea implinite juriul se consultă asupra întrebării, că fasiunile căror martori să fie luate în sémă și întărite prin jurământ, spre care scop presidiul invită pre juđii și pe notariu a să retrace în sala laterală. La reintorcere presidiul enunță, că având în vedere că Tirnován George, Tirnován Matheiu și Manța Neculae au depus jurământul cu ocaziunea investigării, nu află consult a cere jurământul celorlalți martori.

Acum urméză cetirea adevărințelor de de avereși moralitatea acușatilor. După acestea procurorul basădu-se pe fasiunile martorilor Tirnován George, Tirnován Matheiu și Manța Neculae, cari au susținut, că Lupu Dumitru învățător, Ioan Mera învățător și Suceava Isidor au ținut toast care să finiau cu „jos cu magiarii!“ au cântat unele poezii falsificând textul original prin unele espresiuni, ca: tálharii de magiari, „se curățim țara de magiari“ „se-i omorim“ etc. cere că acesti trei învățători să fie pedepsiți cu câte 100 fl. v. a. în bani și până la doi ani închisóre de stat — ér acusa contra: Lupu Zacharia paroch gr. ort. Lupu Dumitru a popi, Cofariu Ioan învățător, Mare Iuliu învățător, Nestor Suceva proprietariu și Șara Nicolae notariu supl. o retrace dovedindu-se acesti acușatii de nevinovați.

După acesta se școlă apărătorul acușatilor dl Matheiu Pop Gridianul și prin o vorbire clară, basădu-se pe acte, documenteză a) că acusa contra clienților sei e o scornitură, de ore-ce însuși főszolgabirėul Reghinului de jos Kőrosy Albert, care a așternut denunțarea lui George Tirnovean prin o scriptă oficiosa adre-

sată tribunalului din Oșorheiu, declină dela sine spesele ce ar fi împreunate cu acest proces, la casă nu se potă dovedi acușării ca agitatatori”;

b) Având în vedere că George Têrnovean e un om, care le înșina înțelegința română stăpânirii, ca agitatatori în contra națiunii magiare, chiar și pe nedreptul, esemplu avem pe preotul din Urișul de jos Simeon Crainic, asupra cărui a jurat însuși și a pus, și are alții se jurat în jurămintă, luându-le un tribunal din Oșorheiu de adevărate, preotul acum numit a fost judecat la închisore și pedepsă în bani, de cari abia a putut scăpa în urma recursului înaintat tablei tot din M. Oșorheiu, carea luând la esaminare toate fasiunile martorilor le-a judecat pe acestea de neadevărate;

c) Având în vedere, că martorul Têrnovean Mathei însuși s'a exprimat în o ședință a comitetului comunal din Ibănesci, că a jura strêmb nu e peacă; numai s'au scoți pe om dela nevință; după cum membrii ai comitetului din Ibănesci arătata tribunalului.

d) Având în vedere că martorul Manța Nicolae precum îl vedeți e un om încât nu e în stare a lucra și a facea contra generelii seu Têrnovean George, ca se nu ăic altceva mai mult.

Rogă on tribunal se nu ia în considerare fasiunile lui Têrnovean George, Têrnovean Matei și Manța Nicolae și pe basa fasiunilor martorilor Alecsandru Târnavean, Mősz Andreas, Făbián József, Szabó József și a fasiunei lui Dumbravă Dumitru se absolve de această acușă pe toți acușatii.

După acestea a urmat confrontarea martorilor între sine și apoi a martorilor îngreunători cu acușatii Demetriu Lupu, Ioan Mera și Isidor Suceava învățatori.

Acestea implinite la 9 ore s'era tribunalul se retrage în sala laterală spre esaminarea tuturor fasiunilor și spre aducerea sentinței. La 9 1/2 ore președintele urmat de juđi și notariu intră în sala de pertractare și anunță sentința, prin care toți acușatii se absolvă de acușă ridicată contra dênșilor, pentru agitare, contra națiunii magiare.

Și această basată pe motivele:

a) că fasiunile martorilor îngreunători diferesc între sine precum și de fasiunile depuse cu ocaziunea investigației prime;

b) fasiunile martorilor Alecsandru Têrnovean, Mősz Andreas, Dumbravă Dumitru și chiar și a lui Făbián József și Szabó József sunt conforme cu ale acușaiilor, cari adevărate, că acușă ridicată contra acușaiilor, pentru agitare contra națiunii magiare nu e adevărată

Finindu se acestea presiul se adresază către acușatii, că mulțamiți sunt cu sentința? Acușatii declară, că sunt mulțamiți. După acestea se adresază către notariul George Têrnovean, acesta încă se declară, că e mulțamit. Procurorul însă înșină recurs contra absolvării învățatorilor Lupu Demetriu, Mera Ioan și Suceava Isidor. Cu aceste președintele anunță de încheiată pertractarea finală. Astfel martorii îngreunători au rămas așa ăic dând ploați și rușinați. Chiar pe unii dând public și rușinați. Chiar pe unii pôte fi rușine acestor martori, cari s'au ridicat asupra nêmului lor cu astfelu de acuse, precum se vede neadevărate și alte de felul acesta. Părăsind sala tribunalului la 10 ore sara, toți acușatii și martorii afară de de cesei doi acușatii și judele din Ibănesci se aflară însoțiți de unii auditori la o masă plină de veselie, mulțamind lui Dumnezeu că dreptatea a învins, ăr minciuna și dorul de resbunare a trebuit să rămână rușinat. Ce e drept și George Têrnovean, Mathei Têrnovean și socrul celui dintăiu Nicolae Manța erau într'un cuartir cu ceialții și cât de frumos le-ar fi stat să fi fost cu toții la o masă și să nu fi fost siliți a se retrage în o odaie separată, unde vedându se separați au românesce, insultând poesia „Deșteptă-te române”. Se vede că i-a muștrăat consciința, de cumva mai au consciința. D-ău le erte acușă ce a fost pornit-o asupra sângelui lor.

Noutăți.

× **Concertul d-sorei Leontina Gărtner (Grădinar)** care va avea loc Duminecă în 20 Februarie (4 Martiu) în sala dela „Musikverein”, cu binevoitorul concurs al d-sorei Betha de Riesenberger, a d-sorei Marie de Soos și al domnului pianist Victor de Heldenberg are următorul program: 1 Haydn I. Concert. 2. a) I. J. S. A.: Kluge, kluge mein Pander; b) Meyer-Hellmund E.: Mein Liebchen; c) Gastaldon S.: Musica Proibita. 3 Schytte L.: Pantomimes, pour piano. 4. a) Schumann R.: Adagio; b) Popper D.: Tarantelle. 5. a) Brahms I.: Weit über das Feld; b) Moskowski M.: Schlaflied; c) Brams I.: Zigeunerlieder. 6. a) Schubert F.: Du bist die Ruh; b) Schumann R.: Träumerei; c) Popper D.: Spinnlied.

× **O surprindere pentru diecesa oradană.** Cetim în „Familia”: Ministrul r. ung. de culte a făcut diecesi gr. c. române de Oradea-mare o mare surprindere de fondul nou a sistat subsidiile ce i se da de anulul Religiar pentru ajutorarea semioariului gr. c. de băeți din Oradea-mare, pentru întreținerea clericilor diecesani la diverse linstitute și pentru pla'a notarului consistori al. Și ca surprinderea să fie și mai mare n'ă avisat oficiul diecesan, ci acesta a, aflat numai când în luna lui Ianariu s'a prezentat cuitela la oficiul de contribuțiune, că acesta nu le mai plătesce. Subsidial sistat se urcă peste 10,000 de florini.

× **Carte românescă oprită.** Ministrul unguresc de culte a oprit pentru toate școlile din țera întrebuiințarea cărții de învățământ: Istoria Ungariei și Eemiei din istoria generală, pentru școlile populare, de Dr. Nicolau Popu, sub cuvânt că ar conține date false (?) în ceea ce privește istoria și dreptul public.

× **Români cari se magiarisază.** Sub acest titlu serie „Budapesti Hirlap” că românii gr. cat. din Sân-Mihaiul de câmpie trec la magiarism. „Correspondentul nostru ne comunică din Sân-Mihaiul de Câmpie, comitaatul Solnoc-Dobâca, locuitorii de acolo se magiarisază. Locuitorii își lapedă legea gr. catolică și trec la cea calvină, care o numesc unguresc. În ultimele 4 săptămâni, 36 de locuitori români s'au făcut reformați, între ei și proprietarii de pământ Nicolau Angyal (Anghel), fiul fostului protopop grecocatic, care ș-3 dat o parte din casă celor convertiți ca localitate de rugăciune etc. Vor fi câțiva nemeșuți slabi de inger!

× **Svetozar Hurban.** În hotelul „Europe” din Budapesta s'a dat din partea tinerimii slovace un banchet în onorea lui Svetozar Hurban-Vajanski, care fu liberat de curând din închisore de stat dela Seghedin. La acel banchet au mai luat parte studenții universitari români, sârbi și croați. Studenții universitari din Viena au felicitat luptătorul slovacilor prin o telegramă.

× **Prigonirea studenților slovaci.** Senatul disciplinar din Kesmark a eliminat din șirul elevilor institutului gimnasial pe mai mulți studenți slovaci pentru că nutresc spirit panslavist și astfel au comis o crimă analogă cu înalta tradare. Societatea lor s'a închis.

× **Alianța israelită.** „Românul” serie: Suntem pozitiv înrațiti, că alianța unversală israelită, impusă de evreii din Ungaria pregătesce o mare mișcare în contra românilor din regat. Evreii pretind, că cu ce drept protestăm noi contra apăsărilor la cari sunt supuși românii de peste munți din par-

tea unguirilor, când ăinem la noi în stare de heloți mai multe sute de mii de coreligionari de ai lor. Am vrea să mai vedem și asta.

× **Studenții macedo-români din Bucuresci și sultanul.** Cu ocaziunea aniversării naserii M. Sale sultanului, studenții macedo-români din capitală constituii de mult în societate au ăinut a trimite prin legațiunea otomană o adresă de felicitare M. Sale adreșă.

Adreșă a fost remisă Exc. Sale Șemședin-Bei ambasadorul curței otomane din Bucuresci.

Delegațiunea a fost primită foarte bine; Exc. Sa Șemședin-Bei a asigurato de bună voință și de deosebita solitudine ce M. Sultanul pörtă tinerimii studiöse macedo române.

× **Cassarea aprobării cărților de școlă.** În adunarea din săptămâna acesta a consiliului de instrucțiune publică unguresc va veni la desbatere cesiunea cassării censurei oficiale a cărților de școlă. Se crede, că mulți dintre membrii consiliului vor fi pe lângă cassarea aprobării; scrie „M. Hirlap”.

× **Mortă la aparență.** Din comuna Chesinț, se știe, că Duminecă trecută a murit acolo Saveta Gera fiica de 19 ani a economului P. Gera după o bătă de trei zile. După ce s'au făcut toate pregătirile de lipsă și era să o ducă la mormânt, eea Saveta deschide ochii și caută uimită la mulțimea adunată. O parte dintre oșpeți a luat-o spăimântată la fugă; partea cealaltă de oameni desțepită, nu se înfioră ci așteptă până veni medicul să esplice întâmplarea. Biata fată adevărat suferi de două zile de nisce șgârțuri grősnice și această bătă o trânti într'o țargă, ce s'ămăna morții. De și fata bolnavă nu s'a vindecat încă de tot, totuși se speră a-i mântui viața. Casul a provocat mare senzațiune în ăinutul întreg.

PARTEA SCIENTIFICĂ ȘI LITERARĂ.

Țera noastră.

Descriere populară a Ardélului

de

Silvestru Moldovan.

(Urmare.)

În legătură cu munții Țerei Bârsei și mai departe spre răsărit dela ei, se râmure de munții Buzeului, în colțul de mătădi răsărit al țerii noastre. Piscul lor cel mai însemnat este Ciucașul, la granița țerei, având o înălțime de 1958 m. De pe vârful lui avem o privire încântătoare asupra împrejurimii apropiate și departate. Spre apus ni se înfășează Piatra-Mare, dincolo de pasul șelui, apoi partea de mătădi ce l'incunjoră; spre mătădi vedem râmurindu-se spre șesul României șiruri de munți și văi, dintre cari cea mai frumoasă ni se arată valea Teljeului. În apropiere se înalță pe partea acesta mai multe stânci, în formă de stâlpi uriași, numite Tigăile, ăr spre răsărit, tot în apropiere, vedem un frumos părete alb de stâncă, cu numele Piatra de lapte, apoi în departare se înalță, dela mătădi spre mătădi, munții Brețului. La pôlele acestor munți se estinde frumosul șes al Treiscaunelor, împrejmuit la mătădi de munții Treiscaunelor și ai Baraoltului, cari îl despart de platurile Cincului. Prin munții Buzeului străbate din Ardél în România pasul Buzeului, u lat de riu de asemenea numire.

Riul Buzeului, după cursul său formază două pasuri. El isvorește înspre graniță și se îndreptă întâi spre lăuntru țerii, dar la Intorsura Buzeului își schimbă direcțiunea spre mătădi, trecând astfel în Românie. Cursul lui deci în Ardél are forma unei V întors cu unghiul ascuțit spre partea de mătădi, în formă de șes, unde delă Intorsura Buzeului în sus și celalalt dela acest sat în jos. Cel dintăi a servit și servește de cale principală de comunicațiune; pe aici au năvălit la noi în țera, odinioară cetele sâlbaticie de tătari și turci, despre ce ne

amintesc multele rămășițe de întărituri, locuri de tabere turcesce etc. ce le găsim pe valea lui. În ăinutul isvorelor Buzeului se află apoi piscurile Tătar Mic și Tătar Mare, numele cărora este o reminiscență de pe timpul năvălirii tatarilor. Aici se află ăinjos de năvăliri vama pasului, cu impresiune încântătoare, ăr în apropiere, în o mică vale laterală un frumos isvor încrustător, cu cascade, numit „Urlătorea”. Apa formază cascade mai mici și mai mari, prete mai multe terase și resfirate printre stâncile, formate de sedimentele vărșe ale ei; stâncile sunt împodite cu mușchi de albe plante, printre cari se resfrâng șes și ăcșegomot în mii de picături, prezentându-ne un tablou pitoresc admirabil.

Dela Intorsura Buzeului în jos riuul curge prin o vale pădușă și romantică. Ea în unele locuri este așa de strimă, încât e cuprinsă întregă de riu și drumul, care merge alături a trebuit să se taie în păretele de stânci, cari se nălță de ambele laturii mediat din alvie, ăr în alte locuri s'a făcut în apă iezătură de bolovani pentru cale. Calea înspre graniță se nălță meru după natura locului, așa că pe la muntele Zimbru, în apropiere a graniței, riuul curge în o adâncime de vreo 100 m. la piciorole noastre.

Pe riuul Buzeu se află aședate trei comune, Buzaiele, cu locuitori români; pe riu în sus, în pas, se află Vama Buzeului; la încovoiătura riuului, unde se estinde un mic podeiu, este Intorsura Buzeului și ceva mai la vale, este Intorsura-Buzeului. Locuitorii lor se ocupă cu negustoria de lemne și cu economia de câmp, cultivând mai cu samă pășoiul, care le formază nutremântul principal. Clima pe valea Buzeului e cam aspră, dar cu toate aceste priesce pășoiului.

Dela pasul Buzeului spre răsărit munții Carpați își schimbă direcțiunea lor dela apus spre răsărit; formând în colțul de mătădi-răsărit al Ardélului o puternică cotitură, în forma unui arc, ei se îndreptă spre mătădi, ținând această direcție până în celalalt colț, de mătădi-resărit al țerii, unde se șfrșesc cu munții Rodnei. Acest șir de munți, alcătuit din mai multe grupe însemnate, desparte spre răsărit țara noastră de partea României, numită Moldova.

Grupa lor aședată mai spre sud o formază munții Brețului, cari se estinde din colțul țerii spre mătădi. Piscurile lor mai însemnate sunt Ciliănoș Lacoț, Mușatu, ș. a.

(Va urma.)

Bibliografie.

„Transilvania”, foia Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român. Nr. 2 Anul XXV a apărut pe luna lui Februarie 1894 cu următorul:

Sumariu:

Apa de beut, disertațiune de Simeon Stoica. — Dare de sêmă a comisiunii esmise pentru esaminarea raportului general al comitetului Asociațiunii și a eventualelor propuneri. — Din Cronica Lunară. — Fondul „George Barițiu”. — Procese Verbale, ale comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, luate în ședințele dela 16 Septembrie, 5 Octobrie, 9 Novembrie și 21 Decembrie 1893. — Rectificare. Sibiu, tipariul tipografiei archidieceșane, 1894.

— „Romänische Jahrbücher” Nr. 1. Anul X, a apărut pe luna lui Ianuariu cu următorul

Cuprins:

Versöhnungs-Symptome von Alex. Mocsonyi. — Reaction. — Landeskunde der Bucovina von R. F. Kaindl. — Die roman. Universität in Bucuresci. — Rundschau: Ein neues roman. Siebenbürgen. — Aus dem Gefängnisse. — Die deutsche Presse und die romanische Frage. Timișora 1894.

